

ПРОКЪЛНАТИТЕ КРАЛЕ

УДУШЕНАТА КРАПИЦА

Морис

ДРЮОН

enthusiaст

Maurice Druon
Les rois maudits
La Reine étranglée

© Maurice Druon, 1970
All rights reserved

Морис Дрюон
Прокълнатите крале
Удушната кралица

© Весела Шумакова, преводач, 2015
© Вихра Стоева, художник, 2015
© **Enthusiast** – запазена марка
на „Алто комуникейшънс енд пбблишинг“ ООД, 2015

ISBN 978-619-164-172-7

Морис Дрюон

ПРОКЪЛНАТИТЕ КРАЛЕ

УДУШЕНАТА
КРАПИЦА

Превела от френски
Весела Шумакова

enthusiaст

София • 2015

**В поредицата
„ПРОКЪЛНАТИТЕ КРАЛЕ“:**

ЖЕЛЕЗНИЯТ КРАЛ

УДУШЕНАТА КРАЛИЦА

ОТРОВИТЕ НА КОРОНАТА

ЗАКОНЪТ НА МЪЖЕТЕ

ФРЕНСКАТА ВЪЛЧИЦА

ЛИЛИЯТА И ЛЪВЪТ

КАК ЕДИН КРАЛ ПОГУБВА ФРАНЦИЯ

*Цялата история от онова време
се свежда до битка на живот и смърт
между юриста и барона.*

Мишле

Пролог

На 29 ноември 1314 година, два часа след вечерня, двайсет и четирима конници, облечени в ливреи на кралския двор на Франция, излязоха в галоп от замъка Фонтенбло. Гърските пътища бяха побелели от снега; небето бе по-тъмно от земята; вече се беше смрачило или по-скоро поради слънчевото затъмнение от предишния ден не беше се развиделявало.

Двайсет и четиримата конници нямаше да спрат за почивка до сутринта и щяха да галопират още през гругия и през следващите дни – едни към Фландрия, други към Ангумуа и Гийен, трети към графство Дол, към Рен и Нант, към Тулуза, Лион, Ег-Морт, събуждайки по пътя си кралски наместници и сенешали, превота, градски съветници, управители на кралски резиденции, за да съобщят на всеки град и село в кралството, че крал Филип IV Хубави е мъртъв.

Камбанният звън за умряло щеше да прокънти от всяка камбанария; силна зловеща вълна от звуци щеше да се разпростре, докато стигне до всички граници.

След като управлява двайсет и девет години, без да прояви и най-малката слабост, Железният крал беше умрял от мозъчен удар. Той беше на четирийсет и шест години. Издъхна по-малко от шест месеца след пазителя на печатта Гийом дьо Ногаре и седем месеца след папа Климент V.

Така, изглежда, се сбъдна проклятието, което Великият магистър на тамплиерите отправил на 18 март от върха на кладата и в което призоваваше и тримата да се явят пред Божия съд, преди да е изтекла една година.

Непреклонен, високомерен, умен и потаен владетел, крал Филип беше оставил толкова дълбока следа в своето царуване и така се бе извисил над времето си, та тази вечер се създаде впечатлението, че сърцето на кралството е спряло да бие.

Но народите никога не умират със смъртта на някой човек, колкото и велик да е той; раждането и смъртта им се подчиняват на други закони.

Името на Филип Хубави щеше да се запази през вековете само заради пламъците на кладите, на които този монарх хвърляше своите врагове, и поради блещукането на златните монети, чието тегло той постоянно намаляваше. Хората бързо щяха да забравят, че той беше накарал влиятелните личности да си държат езика заг зъбите, беше поддържал мира, доколкото бе възможно, беше реформирал законите, беше построил крепости, за да могат селяните да обработват земята в безопасност, беше обединил провинциите, беше дал на гражданите право да участват в събранията на парламента, беше направил всичко възможно Франция да остане независима във всяко отношение.

Едва изстинала ръката му, едва угаснала тази силна воля, и дълго обуздаваните или възпираните частни интереси, незадоволени амбиции, злопамятност, стремежи към почести, влияние, богатство нямаше да загубят време, преди да се развихрят.

Две групи се готвеха да воюват безмилостно за властта: от една страна, реакционната група на бароните, ръководена от Шарл дьо Валоа, брат на Филип Хубави; от друга – фракцията на висшата администрация начело с Ангеран дьо Марини, помощник на починалия крал.

За да се избегне или разреши тлеещият от месеци конфликт, бе необходим силен монарх. Но двайсет и пет годишният принц Луи Наварски, който щеше да седне на трона, изглеждаше лишен както от дарбата да управлява,

така и от късмет. Предшестваха го репутацията на мамен съпруг и тъжният прякор Вироглавия.

Животът на неговата съпруга Маргьорит Бургундска, гържана в затвора заради изневяра, щеше да служи за залог на гвете съперничещи си партии.

Но от борбата щяха да пострадат и онези, които не притежаваха нищо, не можеха да въздействат върху събитията и не можеха дори да мечтаят... А на всичко отгоре зимата на 1314–1315 година се очертаваше гладна.

Първа част

*Началото
на едно царуване*

I

Замъкът Гаяр

Издигнат на варовиково възвишение над градчето Пти-Англи, замъкът Гаяр се извисяваше величествено над цяла Горна Нормандия.

На това място Сена описваше широк завој сред тучните ливади; замъкът Гаяр се издигаше като страж десет левги надолу и нагоре по течението на реката.

По заповед на Ричард Лъвското сърце го бяха издигнали преди сто и двацет години въпреки сключените мирни договори като предизвикателство към френския крал. Като го видял завършен, изправен върху скалата с неговите шестстотин стъпки височина, целият бял заради прясно издялания му камък, с двете му крепостни стени, странични съоръжения, решетъчни врати, амбразури, бойници, тринайсет кулички и голяма кула, Ричард се провикнал:

– А! Този замък ми изглежда госта закачлив*.

И така сградата получила името си.

---

* Думата „закачлив“ е един от възможните преводи на френската „гаяр“. – Бел. прев.

Всичко беше предвидено с оглед на защитата на този гигантски образец на военната архитектура – щурм, фронтална или обходна атака, блокада, ескалада, обсада, всичко освен предателство.

Само седем години след построяването си крепостта бе пагнала в ръцете на Филип Огюст, който в същото време бе отнел от английския монарх херцогството Нормандия.

Оттогава замъкът Гаяр се използваше не толкова като отправна точка за военни действия, колкото като затвор. Властта затваряше в него врагове, които държавата не можеше да остави на свобода, но екзекутирането им би могло да предизвика размирици или да породи сблъсъци с други сили. Онзи, който преминеше по подвижния мост на цитаделата, едва ли щеше да види отново белия свят.

Гарваните по цял ден грачеха под стрехите; през нощта вълците угваха да вият под самите стени.

През ноември 1314 година замъкът Гаяр, крепостните стени и гарнизонът му от стрелци с лък охраняваха само две жени – едната на гвайсет и една, гругата на осемнайсет години – Маргьорит и Блани Бургундска, две френски принцеси, снахи на Филип Хубави, осъдени на доживотно лишаване от свобода за изневяра.

Беше последната сутрин на месеца, часът на литургията.

Параклисът се намирал във втория кръг крепостни стени. Основите му бяха разположени върху скалата. Вътре беше тъмно, студено, по лишените от каквато и да било украса стени бе избила влага.

Там бяха погредени само три стола – два отляво, заети от принцесите, и един отясно за управителя на крепостта Робер Берсюме.

Отзад бяха строени в редица войниците, чиито лица изразяваха същата скука и безразличие, сякаш ги бяха събрали за наряд по фураж. Снегът, който бяха пренесли с погметките си, се топеше около тях на жълтеникави локви.

Капеланът закъсняваше с началото на службата. С гръб към олтара той разтриваше вкочанените си пръсти с нацърбени нокти. Очевидно нещо непредвидено объркваше благочестивите му навици.

– Братя мои – каза той. – Днес трябва да отправим молитвите си много ревностно и много тържествено.

Прочисти си гласа и се поколеба, смутен от важността на онова, което щеше да съобщи.

– Месир, Господ е повикал при себе си душата на нашия любим крал Филип. Голяма е мъката на цялото кралство...

Двете принцеси обърнаха една към друга лицата си, пристегнати с шапчици от дебело сиво-кафяво платно.

– Нека онези, които са му навредили или обидили, се покажат в сърцата си – продължи капеланът. – Нека онези, които се чувстват обидени приживе от него, му измолят прощка, от която всеки умиращ, бил той велик или нищожество, има еднаква нужда пред Божия съд...

Двете принцеси бяха паднали на колене, свеждайки глави, за да прикрият радостта си. Те вече не чувстваха студа, те вече не чувстваха мъчителната си тревога, нито нещастieto си. Обземаше ги огромна вълна на надежда; и ако в безмълвието си се обръщаха към Бога, то беше, за да му благодарят, че ги е освободил от ужасния им свекър. Седем месеца, след като ги бяха затворили в замъка Гаяр, светът най-после им изпращаше една добра новина.

Войниците в дъното на параклиса шушукаха, вълнуваха се, пристъпваха от крак на крак.

– Дали ще ни дадат по едно сребърно су?

– Защото е умрял кралят?

– Казвали са ми, че така се прави.

– Не бе, не за смъртта, за коронясването на новия крал може би.

– И как ще се казва сега кралят?

– Дали ще води война, та да сменим малко обстановката?...

Управителят на крепостта се обърна и им нареди грубо:

– Молете се!

Новината му създаваше проблем. Защото по-възрастната от затворничките беше съпруга на принца, който днес ставаше крал. „Ето че се оказах пазач на кралицата на Франция“ – рече си управителят.

Изобито не беше лесно да си тъмничар на кралските особи. Робер Берсюме гължеше най-лошите моменти от живота си на тези две осъдени, които бяха пристигнали с

обръснати глави в обвити в черно каручки и охранявани от сто стрелци към края на април. Две млади жени, прекалено млади, за да не изпиташ съжаление към тях... Красиви, прекалено красиви дори под безформените им шаячни рокли, за да можеш да останеш безразличен, когато си близо до тях всеки ден, цели седем месеца... Ако съблазнят някой сержант от гарнизона, избягат или някоя от тях се обеси, или пипне смъртоносна болест, или пък им се случи някакъв обрат на съдбата, грешката винаги щеше да бъде у Берсюме, него щяха да мъмрят за прекалено голяма слабост или прекалено голяма строгост; и във всички случаи това изобщо нямаше да му помогне да получи повишение. Но и той като затворничките си нямаше никакво желание да дочака края си в някаква брулена от ветрове крепост, обгърната в мъгли, издигната над тази долина на Сена, през която вече от доста време войната не минаваше, за да побира две хиляди войници, а не едва сто и петдесет.

Службата си течеше, но никоой не мислеше нито за Господ, нито за краля; всеки мислеше само за себе си.

– *Requiem aeternam dona ei Domine...** – пееше капеланът.

Доминиканец в немилост, когото неблагоприятната участ и влечението към виното бяха докарали до църковния пост в затвора, капеланът се питаше, без да спира да пее, дали промяната в управлението няма да донесе някаква промяна в собствената му съдба. Той реши да не пие една седмица, за да привлече провидението на своя страна и да се подготви да посрещне някое благоприятно събитие.

– *Et lux perpetua luceat ei*** – отговори управителят.

През това време си мислеше: „Не биха могли да ме упрекат в нищо. Прилагах получените заповеди, това е; но не съм прибегвал до никакви грубости.“

– *Requiem aeternam...* – повтори капеланът.

– Значи няма да ни отпуснат дори по половинка вино? – прошенна войникът Гро-Гийом на сержант Лален.

Колкото до двете затворнички, те се задоволяваха да помръдват устни, но изобщо не се осмеляваха да произне-

* Вечен покой дай им, Господи... (Лат.) – Бел. прев.

** И нека им свети вечната светлина. (Лат.) – Бел. прев.

сам полагащия се отговор; гласовете им щяха да прозвучат прекалено силно и прекалено радостно.

Наистина през този ген във френските църкви имаше много хора, които оплакваха крал Филип, или си мислеха, че го оплакват. Но всъщност и те усещаха само някаква жалост към себе си. Бършеха си очите, погсмърчаха, поклащаха глава, защото с Филип Хубави си отиваше времето, което бяха преживели, всичките години, прекарани под неговото владичество, почти една трета век от века, която щеше да бъде отъждествявана с неговото име. Мислеха за своята младост, осъзнаваха, че остаряват, и бъдещето изведнъж започваше да им се струва несигурно. Един крал, гори в часа на своята смърт, остава за другите нещо предствително и символично.

След края на литургията, минавайки пред управителя, за да излезе, Маргьорит Бургундска му каза:

– Месир, искам да поговорим за някои важни неща, които засягат и вас.

Берсюме се притесняваше всеки път, когато Маргьорит Бургундска го погледнеше в очите, докато му говореше.

– Ще дойда да ви изслушам веднага щом приключя с обиколката си, мадам.

Той заповяда на сержант Лален да изпрати затворниците, като го посъветва тихо да бъде двойно по-почтителен и предпазлив.

Кулата, в която бяха затворени Маргьорит и Бланш, се състоеше само от три еднакви големи, кръгли и разположени една над друга стаи, по една на етаж. Всяка от тях беше със сводест таван и имаше камина с калпак. Тези помещения бяха свързани с вита стълба, изгълбана в дебелия зид. В приземната стая се беше настанил за постоянно отряд стражи. Маргьорит живееше в помещението на първия етаж, а Бланш – на втория. През нощта принцесите бяха разделени с дебели врати, които затваряха с катинар; през деня имаха право да общуват помежду си.

Когато сержантът ги изпрати до жилището им, те изчакаха да изскърцат пантите и резетата на стъпалата на долния етаж.

После двете се спогледаха и с един и същи порив изтичаха една към друга, като викаха:

– Мъртъв е, мъртъв е!

Те се прегръщаха, танцуваха, смееха се и плачеха едновременно и неуморно повтаряха:

– Мъртъв е!

Разкъсаха платнените си шапчици и освободиха късите си, едва от седем месеца, коси.

– Огледало! Първото нещо, което искам, е огледало – провикна се Бланш, сякаш щеше да бъде освободена начаса и единствената ѝ грижа вече бе само външният ѝ вид.

Главата на Маргьорит беше покрита със ситни и гъсти черни къдри като шлем. Косите на Бланш бяха поникнали неравномерно на гъсти и невзрачни кичури, наподобяващи слама. Двете жени несъзнателно прокараха пръсти по главите си.

– Мислиш ли, че пак ще бъде хубава? – попита Бланш.

– Колко ли съм остаряла, щом ми загаваш подобен въпрос? – отговори Маргьорит.

Онова, което двете принцеси бяха изтърпели от пролетта насам, драмата в Мобюисон, присъдата на краля, чудовищното наказание, наложено пред тях на техните любовници на главния площад в Понтоаз, циничните викове на тълпата и после тази половин година в крепостта, лятната задуха, от която камъните се прегряваха, вледеняващият студ, откакто беше дошла есента, вятърът, който стенеше безспир под покрива, черната каша от елда, която им поднасяха за ядене, грубите като конски косьм ризи, които им сменяха веднъж на два месеца, безкрайните дни заг тясното като бойница прозорче, през което, както и да въртяха глави, можеха да забележат само шлема на някой невидим стрелец, който минава напред-назад по караулната пътека... Всичко това силно беше променило характера на Маргьорит, тя го усещаше, тя го знаеше и осъзнаваше, че не може да не е засегнало и лицето ѝ.

Осемнайсетгодишната Бланш, която беше странно лекомислена и това я караше да прехвърча от миг на отчаяние към безумни надежди, Бланш, която можеше внезапно да спре да риде, защото някаква птица пее от другата

страна на стената, и да се провикне учудена: „Маргьорит, чуваш ли? Птица!“ ... Бланш, която вярваше в предзнаменования, във всички предзнаменования и която непрекъснато мечтаеше така, както други жени бродират, Бланш, може би, ако я извадеха от тъмницата, щеше да успее да си върне предишния тен, поглед и сърце; Маргьорит – никога.

От началото на пленничеството си тя не беше проляла нито една сълза, нито пък бе изказала каквото и да било угризение. Капеланът, който я изповядваше всяка седмица, бе уплашен от това коравосърдечие.

Нито за миг Маргьорит не се беше съгласила да признае, че сама е отговорна за своето нещастие; нито за миг не беше признала, че когато си внучка на свети Луи, гъщеря на херцога на Бургундия, кралица на Навара и бъдеща кралица на Франция, да станеш любовница на един кандидат-рицар представлява опасна, осъдителна игра, която може да ти струва честта и свободата. Тя се оправдаваше с това, че е била омъжена за мъж, когото изобщо не обича.

Не се упрекваше за заигравките си; мразеше противниците си и само срещу тях насочваше безполезния си гняв – срещу зълва си в Англия, която я беше издала, срещу семейството си в Бургундия, което изобщо не я бе защитило, срещу кралството и неговите закони, срещу Църквата и нейните заповеди. И когато мечтаеше за свобода, едновременно с това мечтаеше за отмъщение.

Бланш я прегърна през врата.

– Сигурна съм, мила моя, че нещастията ни приключиха.

– Те ще са приключили, при условие че ние действаме ловко и бързо – отговори Маргьорит.

В ума ѝ се въртеше неясен план, който се бе зародил по време на литургията и за който не знаеше къде ще я отведе. При всички случаи искаше да извлече полза от ситуацията.

– Ще ме оставиш да говоря сама с този невероятен мързеливец Берсюме, чиято глава бих предпочела да видя забучена на копие, отколкото на раменете му – добави тя.

Морис Дрюон
Прокълнатите крале
УДУШЕНАТА КРАЛИЦА

Превод *Весела Шумакова*
Редактор *Велислава Вълканова*
Коректор *Людмила Стефанова*
Художник *Вихра Стоева*
Препечат *Митко Ганев*
Френска. Второ издание

Формат 60×90/16

Печатни коли 16

ISBN 978-619-164-172-7

Издава enthusiast

Запазена марка на
„Алто комюникейшънс енг пбблишинг“ ООД

София, ул. „Кракра“ № 20

тел. 02/943 87 16

факс: 02/943 87 18

e-mail: office@enthusiast.bg

Книгите на „Ентусиаст“ може да закупите с отстъпка
от www.bookstore.enthusiast.bg

Печат „ФолуАрм“

Това е истинската игра на тронове.

Джордж Мартин

„Кралят е мъртъв! Да живее кралят!“

Филип Хубави е мъртъв и в огромното му кралство владее хаосът и безпорядъкът. Проклятието на великия магистър на тамплиерите сякаш преследва кралете на Франция.

Най-големият син на покойния се възкачва на трона като Луи X. Пишен от забележителните качества на баща си, той скоро се превръща в марионетка в ръцете на враждуващите сили в управлението.

Всъщност Луи Вироглавия се вълнува истински само от едно: съпругата му Маргьорит Бургундска е хвърлена в затвора за изневяра, но той не може да се ожени за друга и да даде наследник на френския престол – докато кралицата е жива.

Платен убиец е готов да помогне за осъществяването на кралската мечта, воден от своята апчност, безскрупупност и амбиции.

Мрежата от скандали, убийства и интриги, заплетена около двора на Железния крал, продължава да вълпица в примките си и неговите наследници.

Централизираната държавна структура се разпада и феодалите възвръщат старите си привилегии.

Кралят на династията наближава.

„Драматичен и колоритен като роман на Дюма, но подсилен от историческа точност и политическа проицателност.“ – Сънди Тайтс

Цена 16 лв.

www.entusiast.bg

ISBN 978-619-164-172-7

9 786191 641727